

Ten geleide

Het eerste nummer van de negende jaargang betreft een themanummer met als titel "Meten aan stem". Op het gebied van de diagnostiek van stemstoornissen zijn er de laatste jaren belangrijke ontwikkelingen gaande. Er is een duidelijke trend waarneembaar om bij de diagnostiek van stemstoornissen perceptuele beschrijvingen van stemkenmerken te protocolleren. Daarnaast is er een duidelijke tendens om het stemonderzoek uit te breiden met maten die afgeleid worden uit akoestische analyse van stem en spraak. Illustratief voor deze ontwikkelingen is dat in juni 1999 de Nederlandse Vereniging voor Stem-, Spraak- en Taalpathologie een studiedag over stemonderzoek organiseerde teneinde een aanzet te maken tot consensus en protocollering in de stemdiagnostiek. Een aantal van de voordrachten op deze studiedag vormen de basis voor dit themanummer over het meten aan stem.

Alhoewel de perceptuele beoordeling van stemkenmerken altijd een van de belangrijkste en meest gebruikte logopedische beoordelingsmogelijkheden van de stem vormt, is de perceptuele evaluatie niettemin controversieel. De beoordeling is subjectief en de betrouwbaarheid van de verschillende beoordelingsschalen fluctueert van onderzoek tot onderzoek. Ook is er internationaal nog geen consensus over welke beoordelingsschaal de voorkeur geniet. Een van de meest gebruikte perceptuele beoordelingsschalen is de zogenaamde GRBAS-schaal ontwikkeld door Hirano. In deze beoordelingsschaal worden vijf stemkenmerken ("Grade", "Roughness", "Breathiness", "Asthenicity" en "Strain") op een intervalschaal beoordeeld. Het artikel van De Both, Wuyts en van de Heyning levert een belangrijke bijdrage aan het inzicht in de betrouwbaarheid en variabiliteit van de GRBAS-schaal.

In de klinische praktijk van het stemonderzoek is het fonetogram een veel gebruikte methode om de mogelijkheden van de stem qua intensiteit en frequentie weer te geven. In het artikel van Orr, de Jong en Cranen worden de gebruiksmogelijkheden onderzocht van een aantal parameters die uit het fonetogram geëxtraheerd kunnen worden voor het beoordelen van beroepsstemmen.

Bij het laryngoscopisch onderzoek vormt de stroboscopie een onmisbaar hulpmiddel om de beweging van de stemplooien zichtbaar te maken. Het artikel van Schutte en Svec beschrijft een recent door het Groningen Voice Research Lab ontwikkelde uitbreiding hiervan, de Kymografie. Hiermee kunnen verschillende belangrijke eigenschappen van de stemplooi zoals frequentie en amplitude van de stemplooi trillingen, links-rechts asymmetrieën en de open en gesloten fasen van de glottiscyclus zichtbaar gemaakt worden.

Een recente mogelijkheid stemkenmerken te objectiveren vormt het gebruik van akoestische maten. Het onderzoek naar de relatie tussen de perceptuele stemkarakteristieken, akoestische parameters en stemafwijkingen heeft de laatste jaren meer duidelijkheid verschaft over de "power" van verschillende akoestische parameters. Tegelijkertijd zijn er de laatste jaren verschillende akoestische analyseprogramma's voor PC-gebruik op de markt gekomen waardoor het relatief gemakkelijk is om het gebruik

hiervan te implementeren in de stemdiagnostiek. In het artikel van Wuyts e.a. wordt een maat voorgesteld waarin verschillende akoestische parameters gecombineerd worden tot de zogenaamde Dysphonia Severity Index.

De redactie hoopt met dit themanummer een bijdrage te leveren aan de discussie over het objectiveren en protocolleren van het meten aan stem in de klinische praktijk.

H.F.M.Peters
Eindredacteur SSTP